

PREDLOGI IN UTEMELJITVE ZA PODELITEV MURKOVEGA PRIZNANJA IN LISTIN ZA LETO 1994

SLAVKU KREMENŠKU

Slovensko etnološko društvo podeljuje Murkovo priznanje za življenjsko delo prof. dr. Slavku Kremenšku.

Slavko Kremenšek je leta 1955 diplomiral iz enopredmetne zgodovine, leta 1959 pa iz etnologije na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Od 1955-58 je bil zaposlen na kulturnozgodovinskem oddelku Narodnega muzeja v Ljubljani. V študijskem letu 1959/60 je bil aspirant na Inštitutu za sociologijo in od leta 1960 asistent na Oddelku za etnologijo na Filozofski fakulteti. Leta 1961-62 se je izpopolnjeval v Moskvi, leta 1965 pa doktoriral z disertacijo Ljubljansko naselje Zelena jama kot etnološki problem (objavljeno 1970). S tem delom je pionirsko posegel v etnološko obravnavanje mestne problematike. Spodbudil je raziskovanje delavske kulture na Slovenskem, posebej v mestih in primestnih naseljih. Ljubljano je obravnaval v Uvodu v etnološko preučevanje Ljubljane novejših dobe (1980). S pregledi raziskovanja mestne problematike pri drugih evropskih etnologijah, z raziskovanjem delavk Tobačne tovarne in primestnega naselja Moste pri Ljubljani je nadaljeval začeto delo ter spodbudil tudi različne strokovne razprave na to temo.

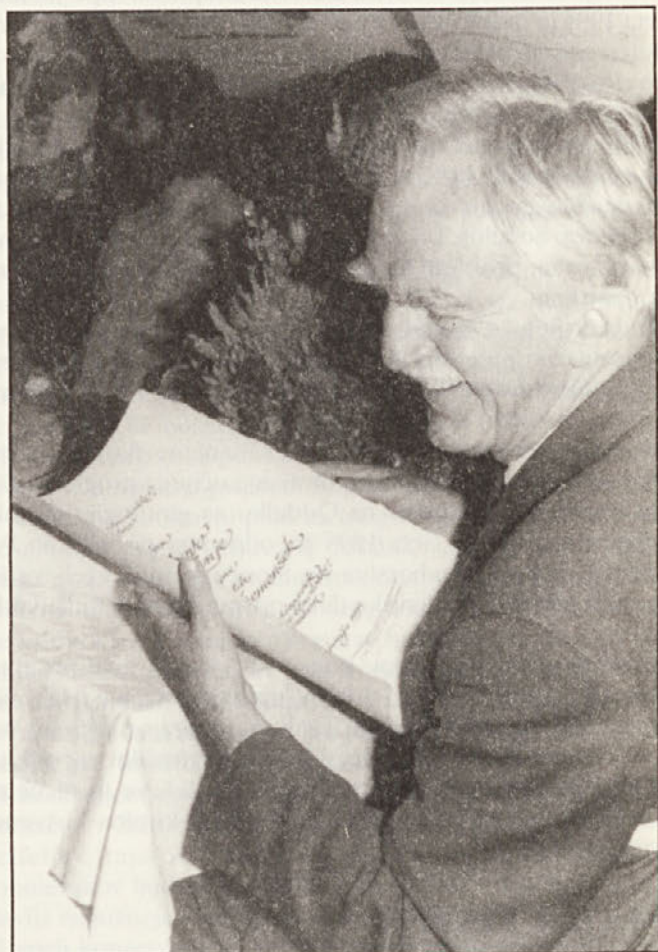
Leta 1967 je postal docent, leta 1974 izredni, leta 1980 pa redni profesor na Oddelku za etnologijo in s svojim neutrudnim delom pomagal prebrosti prve težave študentov ob vstopu v strokovne dejavnosti. Njegovo mentorsko delo je zaznamovalo nekaj generacij študentov, ki so dobili tudi prvi učbenik iz obče etnologije (Obča etnologija, 1978). Slavko Kremenšek se je v prvi vrsti ukvarjal z metodološkimi in teoretičnimi vprašanji etnološke vede. Teoretično je utemeljil in organiziral sistematično raziskovanje slovenskega etničnega ozemlja na temelju izjemnega podviga stroke s pripravo vprašalnic za Etnološko topografijo slovenskega etničnega ozemlja, ki so bile natisnjene v sedemdesetih letih. V tem projektu je na njegovo pobudo izšlo 17 del.

Največ pa je pisal o vprašanih teoretičnega določevanja pojma ljudske kulture in posebej o načinu življenja kot predmetu etnologije (Etnološki razgledi in dileme 1-4, 1983 1985, 1987, 1990), kar je eden od glavnih prispevkov Slavka Kremenška sodobni slovenski etnologiji. Pogosto je razpravljal (tudi izrazito polemično, če je bilo treba) o mestu etnologije med drugimi humanističnimi, družboslovnimi in historičnimi vedami ter o razmerjih med etnologijo in zgodovinskim, etnologijo in slavistiko, etnologijo in sociologijo ter etnologijo in antropologijo.

Bil je pobudnik priprave simpozijev s hrvaškimi kolegi (slovensko-hrvaške etnološke vzporednice) in skrbel za stike med slovenskimi in poljskimi etnologi (Etnološka stičišča). Svoje znanje predstavljal tudi mednarodni javnosti.

Zelo dejaven je v Slovenskem etnološkem društvu, saj je bil eden od prvih pobudnikov za kongres združitve obeh etnoloških društev (1976). Od nastanka društva do danes je sodeloval v različnih strokovnih projektih (posebej simpozijih) ter deloval v izvršilnem odboru SED.

Kot zgodovinar je raziskoval zgodovino slovenskega študentovskega gibanja od ustanovitve Univerze v Ljubljani do 2. svetovne vojne in leta 1972 dobil Levstikovo nagrado, leta



Slavko Kremenšek na občnem zboru SED na Muljavi, 2. 6. 1995.

Foto: Ivanka Počkar.

1973 pa nagrado sklada Borisa Kidriča - oboje za knjigo Slovensko študentovsko gibanje 1919-1941. Lansko leto je prejel priznanje ob 75-letnici Univerze v Ljubljani. Tem nagradam Slovensko etnološko društvo dodaja še Murkovo priznanje za življenjsko delo.

ZVEZDANI KOŽELJ

Zvezdana Koželj spada med tiste mlajše slovenske etnologinje, ki so v spomeniški službi pomagali utrjevati pot etnološkemu konservatorstvu. Njena poklicna pot se je pričela leta 1982 na bivšem Zavodu RS za VNKD. Od takrat pa do danes je s svojim delom pomembno zaznamovala etnološke poglede v dokaj tradicionalistično naravnani spomeniški službi, prav tako pa je uspela konservatorsko problematiko približati etnologiji. Svoja razmišljanja in poglede redno predstavlja v strokovnih člankih, ki jih objavlja v etnoloških in kon-

NAGRADE IN PRIZNANJA

servatorskih revijah ter drugih poljudnoznanstvenih publikacijah. S svojimi prispevki sodeluje tudi na mednarodnih srečanjih, kot so na primer konference združenja evropskih muzejev na prostem, ki se jih je udeležila leta 1990 v Rožnovu in leta 1991 v Stockholmu. Na obeh konferencah je predstavila prizadevanja po oblikovanju mreže muzejev na prostem tudi na naših tleh. Pomemben je njen prispevek v delu Projektne skupine za zgodovinska središča, ki jo je ustanovila Komisija za kulturo v okviru Delovne skupnosti Alpe-Jadran. Leta 1994 je izšla knjiga Drugo skupno poročilo o zgodovinskih središčih, v katero je Koželjeva prispevala članek o zgodovini poselitve in tipologiji naselij ter objektov na Slovenskem.

Skupaj z drugimi člani Projektne skupine pripravlja že tretje skupno poročilo, ki bo namenjeno problematiki stanja in varstva ljudskega stavbarstva. Pobudo za to temo je dala kolegica Koželjeva. Sodeluje pa tudi pri pripravi potujoče razstave na temo "vas - problem transformacije", ki jo oblikujejo na Madžarskem.

Delo kolegice Koželjeve je tesno povezano tudi z dejavnostjo Skupine etnologov konservatorjev, ki so aktivni tako v Slovenskem etnološkem društvu kot v Slovenskem konservatorskem društvu.

Koželjeva je organizacijski vodja omenjene skupine, ki je pred leti pripravila skripta za izvajanje učnega programa Etnološko konservatorstvo na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo, leta 1994 pa odmevno publikacijo Po poteh ljudskega stavbarstva na Slovenskem. Koželjeva je opravila težavno redakcijsko delo, prispevala pa je tudi uvodnik.

Člani Skupine etnologov konservatorjev so ji še posebej hvaležni za njeno vestno administrativno urejanje vseh njihovih vsakomesečnih srečanj, ki jih organizirajo na terenu, na enem izmed območij, ki jih pokrivajo regionalni zavodi za VNKD. Brez tega prispevka kolegice Koželjeve in njenega skrbnega urejanja dokumentacije bi bila skupina bistveno manj uspešna.

MAJDI FISTER

Majda Fister je dobra štiri leta urejala Glasnik Slovenskega etnološkega društva. Uredila je in poskrbela za natis Glasnika za leta 1990, 1991, 1992, 1993 in št. 1-2 letnika 34/1994. Pred njo se je zvrstilo šest urednikov. Nekateri med njimi so tudi za to svoje delo dobili priznanje te ali druge vrste, za druge teh priznanj ni bilo. Vendar je treba opozoriti na bistveno razliko med položajem Majde Fister in vsemi prejšnjimi uredniki. Majda Fister v obdobju svojega urednikovanja ni bila zaposlena v etnološki stroki, medtem ko so bili drugi dosežani uredniki vendarle na etnoloških strokovnih delovnih mestih. Se pravi, da je bil kolegi Fistrovi za delo pri Glasniku

na voljo le prosti čas zunaj strokovnih delovnih obveznosti, kar je iz več razlogov bistvena razlika v primerjavi s položajem kolegov. Vsega tega pa pri Majdi Fister, ki je bila tudi sicer v etnološki stroki nadpovprečno aktivna (spomnimo se le njenega kamniškega obdobja, njenega angažmaja pri etnološkem topografskem delu, dela v SED itn.), doslej nismo ustrezno upoštevali. Glasnik je v nezmanjšanem obsegu in ob dovolj ažurnem izhajanju obdržala pri življenju, ko je etnologija spričo problematičnega usmerjevanja nekaterih kolegov - etnologov oziroma tako imenovanih antropologov - vsaj navidez zabredla v določeno krizo. Ob tem pa je bil prav Glasnik pod uredništvom Majde Fister tisto mesto, kjer so dobile etnološko-antropološke zagate razvidnejšo podobo.

INJA SMERDEL

Mag. Inja Smerdel, ki je doslej vodila oddelek za ruralno gospodarstvo v Slovenskem etnografskem muzeju, je v letu 1994 v SEM pripravila zelo odmevno razstavo z naslovom Oselnik - Drobná obrobna oda: delu, znanju, ustvarjalnosti, svojosti, erosu, ki jo je spremljala publikacija Oselniki: zbirka Slovenskega etnografskega muzeja s temeljito raziskavo o tem fenomenu in s katalogom zbirke, oboje prevedeno tudi v angleški jezik.

Kot kustodinja v muzeju se Inja Smerdel usmerja predvsem k študiju materialne kulture, pri katerem razvija teoretično bazo za študij materialnih dokazov načina življenja; muzejske predmete analizira prek njihovih uporabnikov in izdelovalcev. Pri interpretaciji predmetov jo zanima tudi njihova simbolna raven.

Predmet-muzealijo interpretira iz različnih aspektov: zgodovinskega, arheološkega, likovnega, semiotičnega... in na razstavi vse te analitične pristope poveže v povedno celoto s preciznim nizanem življenjskih kontekstov predmeta.

Avtorico razstave odlikujejo tudi svojeke metodološke refleksije s področja muzeologije, ki jih uporablja z namenom, da bi pripoved razstave čim jasneje približala publiki (uporaba video tehnike, zvočne kulise, posluh za barvne odnose itd.).

Z njej lastno inovativnostjo se je avtorica lotila tudi izvedbe rezbarske delavnice na razstavi, pripravila posebne vstopnice v obliki oselnikov, ki so jih obiskovalci (predvsem mlajši) po obisku razstave okrasili. S takšnim načinom je dokazala, da zna problemsko tematiko na razstavi približati različnim ciljnim skupinam.

Ta razstava skupaj s publikacijo sodi med najvidnejše dosežke tako na področju etnologije kot muzeologije v preteklem letu, zato Murkova listina za leto 1994 prihaja v prave roke.